

Aluseks võetud eesti keele riiklik ainekava 1 kooliastmele ja kohandatud kõnearendustöök

2.1.4. Eesti keele õpitulemused ja õppesisu I kooliastmes

Suuline keelekasutus

Õpitulemused

Õpilane:

- vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ja lühivastuseid;
- annab küsimustele toetudes arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu;
- avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid;
- leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;
- oskab suhtlusolukordades küsida, paluda, selgitada, keelduda, vabandust paluda, tänada;
- mõtleb loole alguse ja lõpu;
- esitab peast luuletuse või lühiteksti.

Õppesisu

Helide ja häälte ning häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas). Hääliku pikkuse eristamine. Täis- ja kaashäälikud. Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni esiletoomine ettelugemisel, dramatiseeringus jm esituses.

Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine. Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine. Kaaslaste ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

Kuuldud jutu (muinasjutt, lühijutt lapse elust jne) ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ning nende ütlustele.

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine vastavalt olukorrale. Selge häälduse jälgimine teksti esitades.

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid.

Sõnavara arendamine: sõnatäheenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste esitamine ning neile vastamine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal. Ahejutustamine. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil.

Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) peast esitamine.

Enese ja teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.

Lugemine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes;
- 2) loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- 3) töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- 4) vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- 5) eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ja keeldu;
- 6) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;
- 7) mõistab tabeleid, diagramme, skeeme ja tingmärke;
- 8) on lugenud läbi vähemalt 10 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatutest;
- 9) teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

Õppesisu

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.

Trükitähtede tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse jm). Lugemistehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine tahvliilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord jne) lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jne), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.

Sõna, lause ja teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.

Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.

Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.

Töö tekstiga: õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.

Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine.

Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.

Loetud raamatust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Vajaliku raamatu leidmine õpetaja abiga ja iseseisvalt.

Tekstiliiikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.

Tarbe- ja teabetekst: teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst, ajalehe- ja ajakirja- ning muu meediatekst.

Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).

Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, lähtudes vajadusest õpilaste keelekasutust rikastada ja kultuuritraditsioone edasi anda ning arvestades järgmisi teemavaldkondi.

Väärtused ja kõlblus. Ausus. Erinevus teistest. Minu hovid ja huvid. Minu tervis. Rikkus ja vaesus. Käitumine ja selle tagajärg

Kodus ja koolis. Perekond. Kodu turvalisus. Üksteisest hoolimine ja teiste aitamine. Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus. Kodukoha elu ja pärimused. Kultuuride mitmekesisus muinasjuttude ainetel

Mängiv inimene. Ringmängud ja mängulust. Sõnamängud. Völumaailm

Keskond ja ühiskonna jätkusuutlik areng. Loodus minu ümber. Loomalood

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Minu kodumaa. Tavad ja pühad

Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon. Arvuti/teler kui silmaringi avardaja

Kirjutamine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- 2) kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti maha, paigutab teksti korrektselt paberile ning vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- 3) eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset;
- 4) eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid;
- 5) märgib kirjas õigesti häälikuid ja kaashäälikuühendit, käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;
- 6) kirjutab õigesti asesõnu;
- 7) kirjutab õige sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;
- 8) kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;
- 9) piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;
- 10) kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise põhjal (30–40 sõna);
- 11) koostab kutse, õnnitluse, teate ning kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ja teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava abil;
- 12) teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses.

Õppesisu

Kirja eelharjutused. Joonistähtede kirjutamine. Väikeste ja suurte kirjatähtede õppimine, õiged tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine. Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitus.

Sõna ja lause ladumine ning kirjutamine. Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks. Ümberjutustuse kirjutamine. Jutu kirjutamine pildi täiendusena (pildiallkiri, tegelaskõne jne). Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava abil,

fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

Häälik, silp, sõna, lause, tekst. Täis- ja kaashäälikud. Tähed ja tähestik, tähestikjärjestus.

Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas. Tähtede *i* ja *j* õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi); *h*-täht sõna alguses; sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses; *k*, *p*, *t* *s*- ja *h*-tähe kõrval. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses ning tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses. Silbitamise ja poolitamise alused. Liitsõna.

Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude ja *da*-vormi õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (*ma*, *sa*, *ta*, *me*, *te*, *nad*, *kes*, *kas*, *kus*).

Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma loetelus. Koma *et*, *sest*, *aga*, *kuid*, *siis* puhul. Sidesõnad, mis ei nõua koma.

Sõnavara. Lähedase ja vastandtähendusega sõna.

II Ainekava kõnearendustöök

1. Õppe-eesmärgid

Põhikooli aineõpetus taotleb, et õpilane:

- * austab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat;
- * arendab kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust;
- * väärtustab head keeleoskust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina;
- * arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust, omandab õigekirjaoskuse;
- * õpib mõtestatult lugema ja kirjutama eri liiki tekste;
- * loeb eakohast teksti, rikastab oma sõnavara, arendab loovust (üldine kõnearendus);
- * õpib kasutama õigekeelsuse sõnaraamatut ja teisi õigekirjareegleid kajastavaid raamatuid.

2. Õppetegevus

2.1. I kooliastmes on eesti keele õpetamine suunatud suulise ja kirjaliku kõne arendamisele.

2.2. Kuulamine:

- * heli, sõna, lause, teksti, tähelepanelik, kuulamine;
- * õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning kuuldude asjakohane reageerimine;
- * ettelugemise ja jutustamise kuulamine;
- * kuuldu mõistmine: sõna, lause, teksti sisu;
- * häälikute ja häälikupikkuste eristamine ning võrdlemine, nende järk määramine.

2.3. Kõnelemine:

- * õige ja puhas diktsioon;
- * hääle tugevuse kohandamine olukorrale;
- * küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- * kõnelemine mitmesuguses olukorras: palumine, küsimine, selgitamine, keeldumine, vabandamine, tänamine;
- * jutustamine loetu, kuulatu, läbielatu põhjal; pildi, pildiseeria ja süžeebildide järgi (abiks küsimused ja tugisõnad); lünkteksti põhjal;
- * oma arvamuse avaldamine; luuletuste ja liisusalmide esitamine.

2.4. Lugemine:

- * hingamis -ja artikulatsiooniharjutused;
- * rõhulis -rütmiliste silpide, sõnatulpade ja sõnaridade lugemine;
- * häälega lugemine: õigsus, sobiv ;intonatsioon, oma lugemisvea parandamine;
- * valiklugemine;
- * vaikne lugemine;
- * oma ja võõra käekirjalise teksti lugemine;
- * deformeeritud teksti lugemine ja jutustamine;
- * loetu sisu mõistmine;
- * lugema õppimine;
- * loole alguse ja lõpu mõtlemine; funktsionaalse lugemisoskuse arendamine;

2.5. Kirjutamine:

- * kirjutama õppimine;
- * foneemi ja grafeemi vastandamine;
- * sõnaja lause kirjutamine; lause laiendamine;
- * etteütlemise järgi kirjutamine;
- * ära kirija selle õigsus;
- * oma kirjavea leidmine ja selle parandamine;
- * kirjutetehnika harjutused (õiged tähtede omavahelised seosed);
- * tekstilähedane ümberjutustus tugisõnade ja lünkteksti toel;
- * süžeebildi järgi lausete kirjutamine (abiks küsimused ja tugisõnad).

3.Õppesisu

3.1. Õigekeelsus

Häälik – silp – lause – jutt. Täis- ja kaashäälikud. Tähed ja tähestik. Häälikupikkuse ja häälikuühendi märkimine kirjas. *k, p, t* sõna alguses ning *s-i* ja *h* kõrval ; *i* ja *j* õigekiri (v.a. võõrsõnad ja tegijanimi); *h* sõna alguses ; *g, b, d* tundmatute võõrsõnade alguses. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja looma nimedes, tundmatudes kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetustes. Silbitamine ja poolitamine. Liitsõna. Nimi-, omadus-, ase- ja tegusõna. Küsivad asesõnad. Ainsus ja mitmus. Käändsõnavormide moodustus küsimuste alustel. Mitmuse nimetav ja *sse* - lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Jaatav ja eitav kõne. Pöördelõppude õigekirjutus. Asesõnade erandlik õigekirjutus. Väit-, küsi- ja hüüdlause. Lause lõpu märgid. Koma et , sest , aga , kuid , siis ees. Koma loetelus. Sidesõna , mis ei nõua koma. Sõnavara : vastandsõna , lähedase tähendusega sõna. Sõnatähenduste

täpsustamine. Õiged tähekujud, propotsioonid ,ühtlane kirjarida,käekirja loetavus,kirjatöö välimus.

3.2. Tekstiõpetus

Argitekst:suuline keelekasutus,kõnetus- ja viisakusväliendid.

Teabetekst:tööjuhendid,sõnastik,raamatu sisukord,õpikutekst,teatmeteose tekst.

Meediatekst:ajalehe,ajakirja tekst.

Teksti kompositsioon:pealkiri,loo alustus,lõpetus.

Tekstilooma:jutustus,ümberjutustus,kirjeldus.

Mõisted:teade,kutse,kiri,õnnitlus,ajaleht,lugu,sõnastik,sissukord.

3.3. Kirjandus

3.3.1.Muinasjutt.Muistend.Mõistatus.Vanasõna.Luuletus.Liisusalmid.Piltjutt.

Mõisted:autor,pealkiri,tegelane,kunstnik,kahekõne .

4. Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- *loeb õpitud teksti selgelt,ladusalt,õigesti ja sobiva intonatsiooniga;
- *mõistab häälega ja vaikselt lugedes teksti sisu,oskab vastada teksti küsimustele;
- *oskab eristada küsimusi,palvet,käsku,keeldu;
- *oskab leida sama- ja vastandtäheendusega sõnu (kõnearendus);
- *oskab loetelust jutustada küsimuste ja tugisõnade abil;
- *oskab läbielatu ja loetu kohta arvamust avaldada;
- *oskab kuulata eakohast teksti ja toimida saadud sõnumi kohaselt;
- *oskab küsimuste toel arusaadavalt edasi anda lugemispala sisu;
- *oskab koostada suulist juttu pildiseeria ,tugisõnade ja küsimuste abil;mõelda juttule algus ja lõpp;
- *oskab kõnes kasutada terviklausid;
- *oskab arusaadavalt jutustada läbielatud sündmustest;
- *oskab end arusaadavalt väljendada suhtlusolukordades : palumine, küsimine, selgitamine , keeldumine,vabandamine,tänamine;
- *eristab foneemi ja grafeemi,häälikut gruppe,häälikuühendeid,silpi,sõna,liitsõna,lauset;
- *oskab kirjutada omasõnade algusesse *k,p,t* tundmatute võõrsõnade algusesse *g,b,d* ;
- *oskab täis- ja suluta kaashäälikuid õigesti kirjas märkida;
- *oskab kirjas õigesti märkida käändsõnade mitmuse nimetava lõppu ja tegusõnade pöördelõppe(mitu?,mida teeb?,mida teevad?);
- *oskab kirjas märkida õigesti ainsuse sisseütleva,ilmaütleva ja kaasaütleva käände lõppu (-sse,-ta,-ga);
- *oskab piiritleda lauset ja panna laueslõpumärke;
- *oskab asesõnu õigesti kirjutada ;
- *oskab kasutada suurt algustähte lause alguses,inimese- ja loomanimeses ning tundmatustes kohanimedes;
- *oskab kirjutada etteütlemise järgija kontrollida kirjutatud näidise järgi;
- *kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja seoseid ,kirjutab loetava käekirjaga;
- *oskab teha ära kirja;
- *oskab teksti korrektselt paberile paigutada.

5. Õppekirjandus ja õppevahendid (logopeed)

1.-3.klassi õppematerjal

5.1 Õpikud:

- T.Puik “Õigekirjaõpik”
- K.Karlep jt. “Abikooli aabits”
- A.Düna “Harjutuslik kirjutamisraskustega õpilasele” I ja II osa
- E.Markvart “Eesti keele harjutuslik abikooli III klassile”
- E.Markvart “Eesti keele harjutuslik abikooli IV klassile”
- K.Karlep jt. “Emakeele õpik abikooli III klassile”

5.2.Töövihikud:

- M.Abramova jt. “Häälikuõpetuse harjutustik I-III klass”
- L.Vesker “Õpime lugema ja kirjutama”
- E.Markvart jt. “Veaohklikud häälikud ja tähed I osa”
- A.Ojaste jt. “Korrektuuriharjutused”
- “Mõtlemismängud”

5.3.Lisad:

- Isekoostatud valiktekstid Täindan pidevalt vastavalt vajadusele.

Logopeed: Ilme Susi